

A man wearing a plaid shirt and a cap is crouching in a field of green plants with yellow flowers. He is smiling and holding a small plant. The background shows a rural landscape with trees and a building under an overcast sky.

Våra grödor

Lyser i höstrusket. Stefan Karlsson, Björksund öster om Nyköping brinner för höstrybs och plogsådd. Här har torkan hämmat höstutvecklingen i den styva leran, men andra år har metoden gett tre ton frö per hektar.

Höstrybs

– Hårda höstars härskare

Text & foto Hans Jonsson

Höstraps har hög tillväxtpunkt, höstrybs har låg tillväxtpunkt. Grundläggande växodlingskunskap i klass med: gran – korta barr, tall – långa barr.

Men höstrybs är mer än en låg tillväxtpunkt. Det är grödan som går att så när höstens sista rapståg sedan länge lämnat perrongen. Och för den enskilde odlaren kan det vara skillnaden mellan att ta nytta av eller inte ta nytta av en bra höstsådd oljeväxtgröda. Det kan också vara ett bra alternativ under extensiva förhållanden. Eller som Hugo Osvald, professor vid Institutionen för växtodlingslära, Lantbrukshögskolan, redan år 1945 slog fast: "Liksom rovan håller tillgodo med sämre jord än kålroten, kan rybsen odlas på magrare jord än rapsen".

Tål tramp

Odlingen av höstrybs var en gång i tiden betydande men har under många år levt en alltmer tynande tillvaro. Arealmässigt ligger den numera stabilt kring 1000 hektar. Odlarna är inte så många men en av höstrybsentusiasterna är Stefan Karlsson på Björksund utanför Nyköping.

– Det finns flera goda skäl till att jag odlar höstrybs och en av dessa är att skörden inte kolliderar med vete-skörden vilket höstrapsen gör, säger Stefan Karlsson.

Den tidiga skörden är nästan att jämföra med halvträda inför höstvetesådden. Andra fördelar är att klövviltet inte trampar sönder plantorna lika mycket som höstraps.

Det är en uppenbar fördel eftersom gårdens 540 hektar åker ligger i ett naturskönt men mycket viltrikt område.

Plogsådd med mersmak

På Björksund kan man säga att rybsens låga tillväxtpunkt är den lägsta möjliga. Man tillämpar sedan flera år plogsådd med Kverneland Ecomat. På den styva leran hamnar fröna en bit ner i tiltan och ligger där i suveränt skydd mot väder och vind.

– Plogsådden går bra i spannmål men faktum är att den faktiskt gått bäst i höstrybs, berättar Stefan Karlsson

Filosofin är att spara diesel och andra kostnader med bibehållen skörd. Metoden ska ge mindre ogrässtryck och i samband med sådden förs fukt upp till såbädden. Men hösten 2005 bjöd på osedvanligt ihållande torrt väder vilket medfört att beståndet inte utvecklats så kraftigt som önskvärt. Trots detta har höstrybsen kommit för att stanna som oljeväxtgröda på Björksund. I fjol gav rybsen tretusen kilo per hektar vilket enligt Stefan Karlsson borde räcka som motiv för många att odla höstrybs!

Fotnot: Detta är den tredje artikeln i Svensk Frötidnings artikelserie "Våra Grödor". Nästa gröda är liksom höstrybsen på hugget tidigt på våren. Men i stället för oljeväxtproduktion så handlar det om vallfrö, modell ängsgröe.

FAKTA

Höstrybs

Latinskt namn: *Brassica rapa* L. var. *silvestris* (Lam.) Briggs. Det finns fler beteckningar men denna är den vanligast förekommande. Det svenska namnet rybs är en förkortning av det tyska "Rübsamen" det vill säga frö av Rübe. Språkligt sett betyder rybs faktiskt samma sak som raps.

Den svenska förädlingen av höstrybs är nerlagd och fördes nyligen över till Jögeva Plant Breeding Institute i Estland. Verksamhetens omfattning där är för närvarande okänd liksom övrig höstrybsförädling i världen. Men det ryktas om ryska höstrybssorter.

De senaste åren har odlingen i Sverige legat stabilt kring 1000-1500 hektar med en genomsnittsskörd kring 1700 kilo per hektar.

Tål vintern. Perfekt höstrybsbestånd med låg tillväxtpunkt som tål det mesta i vinterväg.